

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР
МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК



**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №100
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«24-26» қыркүйекке 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «23» қыркүйек күні 21 сағаттан «26» қыркүйек күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 23.09.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сайлыбаева Л.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2022 жылғы «24» қыркүйекке
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыс, оңтүстік-батыс желі 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыс, оңтүстік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 17-22 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыс, оңтүстік-батыс желі 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 18-23 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм). Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 5-10 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 5-10 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (0,0-1,0 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан солтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 30-35 жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстіктен, солтүстік-шығыстан 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 20-25 жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстіктен, солтүстік-шығыстан 9-14, кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 15 жылы, күндіз 25-30 жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстіктен, солтүстік-шығыстан 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 13 жылы, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 жылы.

2022 жылғы «25-26» қыркүйекке арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 17-22 градус жылы болады.

Жетісу: кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 17-22 градус жылы болады.

Жамбыл: 25 қыркүйекте жауын-шашынсыз, 26 қыркүйекте күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 19-24 градус жылы болады.

Түркістан: 25 қыркүйекте жауын-шашынсыз, 26 қыркүйекте күндіз жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. 25 қыркүйекте ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 15, күндіз 18-23, кей жерлерде 28 градус жылы, 26 қыркүйекте түнде 5-10, кей жерлерде 15, күндіз 15-20, кей жерлерде 25 градус жылы болады.

Маңғыстау: 25 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм), 26 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 25 қыркүйекте ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 17-22 градус жылы, 26 қыркүйекте түнде 12-17, күндіз 17-22 градус жылы болады.

Абай: жауын-шашынсыз. 25 қыркүйекте ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 15, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 градус жылы, 26 қыркүйекте түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 23-28, кей жерлерде 18 градус жылы болады.

ШҚО: жауын-шашынсыз. 25 қыркүйекте ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 15, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 градус жылы, 26 қыркүйекте түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 23-28, кей жерлерде 18 градус жылы болады.

2022 жылғы 23 қыркүйектегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің шамалы ауытқуы байқалды. Үлкен Алматы көлінің су деңгейі 2 см-ге көтерілді. Таулардағы температуралық фон 5°C-дан 18°C-ға дейінгі жылу диапазонында сақталады. Нөлдік изотерма теңіз деңгейінен 3619 м биіктікте орналасқан.

Білімқұмарлар үшін селдер туралы мәліметтер

Сел қауіпті маусымның аяқталуы жақындап келеді, бұл кезде жаңбыр генезисті сел түзілу ықтималдығы өте жоғары. Сел-көп факторлы құбылыс. Табиғи селдердің пайда болуын және олардың сипаттамаларын анықтайтын факторлар гидрометеорологиялық, геологиялық, геоморфологиялық, антропогендік және басқалар болып табылады. Қарқынды ұзақ сұйық жауын-шашынның ықтималдығы төмендейді, бірақ сіз мұны есте сақтауымыз керек жергілікті аймақтағы



қарқындылық пен жаңбыр қабатының ауытқулары табиғатқа тән.

Мысалы, 2021 жылдың мамыр айында Шарын каньонында (жоғарғы сурет) ауа-райының күрт өзгеруі нәтижесінде сел пайда болып, болжам мүмкін болмаған кезде адамдар қайтыс болды.

Дәл осылай адам факторы да қауіпті болуы мүмкін. Осылайша, сол Шымбұлақ өзенінің арнасында шамамен 70 жыл бұрын селдің дамуын төмендету мақсатында бөгеттер салынды (сол жақ төменгі сурет) және 2013 жылы Талғар асуының астында пайда болған селмен (оң жақ төменгі сурет) қирады.



Сель тау шаңғысы трассасында, онда топырақтың беткі қабаты бұзылған, жаңбыр жауған кезде пайда болды.

Қыс жақындап келеді, және онымен бірге мұз араласқан сулық селдердің пайда болу ықтималдығы бар. Бұл туралы біз келесі жолы айтамыз.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2022 ж. "23" қыркүйекке

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м³/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лай- лылық
				Макс. 22.09	Мин. 23.09	08 ч. 23.09	День 22.09	Ночь 23.09	Ср. 22.09	08 ч. 23.09	Ср. 22.09	Макс. 22.09	08 ч. 23.09		
1	К. Алматы	Мыңжылқы М	3017	10.0	4.0		1.9	6.0							*
2	К. Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			3.0			258	257	0.18	0.18	0.12	-1	*
3	К. Алматы	Тұйықсу а. ГБ	2466			7.0			605	604	0.35	0.30	0.30	-1	*
4	К. Алматы	Шымбұлақ М	2200	17.2	9.3		0.7	0.5							*
5	К. Алматы	Сарысай ГБ	1928			11.0			264	264	1.55	1.55	1.55	0	*
6	К. Алматы	Медеу ГБ	1700			15.0			101	100				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец ГБ	1569			15.0			47	47	0.08	0.08	0.08	0	*
8	К. Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			13.0			184	184	1.08	1.08	1.08	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ ГБ	1475			15.0			244	244				0	*
10	Ү. Алматы	көл. 1.1 км жоғарыдағы ГБ	2654			5.0			306	306	1.11	1.11	1.11	0	*
11	Ү. Алматы	Проходной ө. 2 км жоғарыдағы ГБ	1471			13.0			266	266				0	*
12	Құмбел	Устье ГБ	2150			10.0		0.4	73	73				-1	*
13	Проходная	Устье ГБ	1422			12.0			272	271	1.36	1.45	1.27	0	*
14	Терісбұтақ	Устье ГБ	1362			14.0			207	207	0.65	0.65	0.65	0	*
15	Қаскелең	Қаскелең ГБ	1133			15.0			277	276	3.90	3.80	3.80	-1	*
16	Түрген	Таутүрген ГБ	1054			17.0			84	83	0.11	0.10	0.10	-2	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			18.0			193	192				-2	*
18	Талғар	Талғар ГБ	1199			17.0			296	296				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында ГБ	2500	14.0	5.2		0.6	2.7	953	954				+2	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«24-26» қыркүйекке 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта қардың түсуіне байланысты солтүстік экспозиция беткейлерінде маусымдық қар сызығы 3200 м биіктікке дейін, солтүстік-шығыс және солтүстік-батыс экспозиция беткейлерінде - 3300 м биіктікке дейін төмендеді. Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. Топырақтың ылғалдануы критериалды мәннен төмен. 24 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25-26 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
	Күнгей Алатауы	Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. 24 қыркүйекте күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай; 25-26 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
	Теріскей Алатау	Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. 24 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25-26 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. 24 қыркүйекте күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм); 25-26 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. 24-25 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 26 қыркүйекте күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	24-25 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 26 қыркүйекте күндіз жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі.

	Өгем жотасы	Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	24 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (0,0-1,0 мм), найзағай. 25 қыркүйекте кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм). Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисті селдерінің қалыптасуына ықпал етпейді. 26 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	24-26 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Мұздықтардың еруі аздап өзгерді. 24-26 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	